

יבמתו לכל השיטות, ותניא בתוספתא ספ"א דיבמות זה הכלל כל ביאה שצריכה דעת אינה ביאה בחרש ושוטה, ביאה שאינה צריכה דעת הרי זו ביאה, ומבואר לקמן ספ"ב, דתמורה אינה צריכה דעת כלל, דאפילו המיר שלא מדעתו, שבעל מחשבות הוא ואינו יודע מה הוא אומר, מכל מקום חיילא תמורה, וא"כ מאי רומיא מהקדש אתמורה, דבהקדש דבעינן דעת - אין מעשה קטן כלום, אבל בתמורה דאין צריך דעת כלל איזה פסול יש בקטן וצ"ע.

ולכאורה יש להקשות כעין זה גם לענין מלקות, אהא דפשיטא בגמ' דקטן לא לקי בתמורה, כיון דבתמורה גלי קרא דגם בשוגג לקי ומבואר בסנהדרין נ"ה דשוגג גרע מקטן, עיי"ש בסוגיא דתקלה וקלון, א"כ גם קטן ילקה, מיהו לא קשה דהא חזינן דשוגג חייב בקרבן וקטן פטור מקרבן, והטעם דקטן אינו מוזהר כלל כמבואר ביבמות פרק ד' אחין דכשהביא שתי שערות חלין עליו כל האיסורין בבת אחת.

אבל יש להקשות אהא דתנן חש"ו שחבלו באחרים פטורין אפילו לכשיגדלו לדעת רוב הפוסקים, ואמאי, הא אדם מועד לעולם שוגג ואונס, ולשיטת הרמב"ן ס"פ השוכר את האומנין אפילו אונס גמור חייב באדם המזיק, וא"כ גם קטן יתחייב, ובזה אין לומר הטעם משום דאינו מוזהר באיסורי נזיקין דלאו בר עונשין הוא, דחייב תשלומין בניזיקין אינו בתורת עונש מפני העבירה, דנראה דאפילו אם לא יהיה איסור כלל מכל מקום חייב בתשלומי נזיקין ולמה קטן פטור ע"כ.

★ ★

בגמ': איש מה ת"ל כי יפליא נדר, לרבות מופלא הפמוך לאיש.
ובתורה אור מסומן לפסוק (ויקרא כ"ז) ע"ש, והנה כתב ברבינו בחיי (במדבר ל' ג'): "איש כי ידור, עד שידור כשהוא איש, משלש עשרה שנה ומעלה, אם נדר משנים עשרה שנה ומעלה בודקין אותו, אם יודע לשם מי נדר וכו', וזו הלכה למשה מסיני, וכן דרשו במסכת ערכין: איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר, לאתויי מופלא סמוך לאיש" עכ"ל.

ובתב הגאון הנפלא ר' יעקב שור זצ"ל בספרו בעי חיי על הרבינו בחיי (ע' צ"ה): מ"ש רבינו הרבינו בחיי שדרשו מקרא דאיש כי יפליא וכו' לאתויי מופלא סמוך

דף ב' ע"ב

בגמ': מעמא דרבי קרא לאשה הא לא רבייה קרא הו"א כו' עברא תמורה לא לקי והאמר כו' ה"מ עונש דשוח בן ביחיד בין בציבור ויש גורסין ה"מ בדבר שיי"ב מעשה אבל ממיר דלאו מעשה הוא אימא לא נחייב אשה קמ"ל כו'.

בדג"ל יהודה (בסוה"ס בחי' למס' שבועות בנד"מ ע' ש"ג) כתב דטעם גירסא שלנו דלא גריס הו"א ה"מ לאו שיש בו מעשה אשה לא לקי, הוא משום דהיה קשה להם דלמה איצטריך "אשר יעשו" למעט נשים ממלקות בלאו שאין בו מעשה, דהא בכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, ובנשבע מימר ומקלל דלוקין עליהן, הרי באמת איתנהו גם בנשים, דהרי במימר ילפינן מריבוי דגם נשים לוקין, ולגבי נשבע פשוט דנשים לוקין שהרי נאמר בקרא "איש או אשה" בפרשה דשבועת שקר. ומקלל חבירו בשם ונשבע חדא הוא וילפינן זה מזה כמוש"כ רש"י להלן ג' ע"ב, וכיון דבנשבע שוה אשה לאיש ה"ה במקלל, וא"כ לא שייך למעט אשה ממלקות בלאו שאין בו מעשה, וזה שייך רק לר' יהודה הסובר דכל לאו שא"ב מעשה לוקין עליו, ולכן לא ניח"ל בהך גירסא למעט נשים ממלקות בלאו שא"ב מעשה, ועיין שם מה שהאריך עוד בפלפול.

★ ★

בגמ': השוה הכתוב אשה לאיש לכ"ל עונשין שבתורה וכו'.

בספר שיח שרפי קודש (ח"ב אות רב) מביא, שמדרכן של אדמור"י בית קאצק שנשים לא נכנסו פנימה אל הרבי. וכאשר הרבי ר' חנוך העניך מאלכסנדר התחיל להנהיג, ניתנה אפשרות גם לנשים להכנס אליו. כאשר מקורביו שאלוהו מהו הסיבה לזה. השיב, דבר זה שהכתירו אותי לרבי הלא זהו עונש מן השמים עבורי, והשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ע"כ.

★ ★

בגמ': קמן מהו שימיר.

כתב הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל-ה"ד בספרו קובץ שעורים (ח"ב סי' מ"ד אות ב'): הנה הא דמעשה קטן אינו כלום מבואר בכמה דוכתי דחש"ו לאו בני דעה נינהו, וזה לא שייך אלא במקום דצריך דעת, אבל אם אין צריך דעת קטן וגדול שוין הן. ומשו"ה ביבום מהני גם מעשה קטן אי לאו דגלי קרא - לשיטת תוס' - וחרש קונה